

Hjem > Landdistriktsmidler > 2014 > Formidling og demonstration ny viden > **Minimér smitterisikoen fra gylle**

Minimér smitterisikoen fra gylle

Tænk på at mindske smitterisikoen ved håndtering og udbringning af gylle. Vigtigst er at begrænse spildet, rengøre udstyret, tilstræbe høj lagringstid og lang tid mellem udbringning og anvendelse.

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Indhold

- [Udbringning og håndtering af gylle til fodergræs](#)
- [Afgræsningsarealer](#)
- [Slætmarker](#)
- [Nedfældning eller slangeudlægning?](#)
- [Gode råd ved håndteringen](#)
- [Kort om smitterisiko via gylle for de mest aktuelle kvægsygdomme](#)

Se 'European Agricultural Fund for Rural Development'

Alle mikroorganismer, der findes i dyrenes tarmkanal, bliver udskilt med gødningen og vil kunne genfindes i mødding eller gylletank. Organismer fra andre dele af dyret vil ligeledes kunne finde vej til gødningen. Det kan f.eks. være via næseflåd, spyt eller slim fra skede og bør. Der er således risiko for at sprede en lang række sygdomme ved forkert håndtering af husdyrgødningen.

Der er ikke fundet dokumentation for smittespredning via udbragt gylle til græs til slæt/ensilage.

Udbringning og håndtering af gylle til fodergræs

I gylle sker der et biologisk henfald for de fleste typer af bakterier, parasitter og vira, der hele tiden reducerer forekomsten. Jo højere temperatur, des hurtigere reduceres bestanden. Om vinteren går henfaldet derfor langsomt. Har man flere gyllebeholdere, bør man anvende gylle fra den beholder, der har længst lagringstid uden frisk tilførsel af gylle, når der skal udbringes gylle til afgrøder til grønt foder eller slæt inden afmodning.

Efter udbringning henfalder smitstof med stigende temperatur, UV-stråling fra sollys og udtørring. En måned efter udbringning vil de fleste smitstoffer oftest være henfaldet. I køligt vejr ved meget tidlig udbringning kræves dog længere tid.

[Til top](#)

Afgræsningsarealer

Det anbefales generelt, at man ikke udbringer gylle før afgræsning. Er dette nødvendigt, bør der gå 30 dage fra udbringning til afgræsning, hvis gyllen har lagret i 90 dage uden tilførsel af frisk gylle i vinterperioden og 60 dages lagringstid i sommerperioden. Udbringes der gylle med tilførsel af frisk gylle (ikke lagret gylle), bør der gå 60 dage før afgræsning.

Gylle til afgræsningsgræs bør udbringes tidligst muligt.

Er der en produktion af ajle på ejendommen, er dette optimalt at udbringe til afgræsningsmarken, da smitstoffer hurtigt dør pga. ajlens høje pH-værdi.

[Til top](#)

Slætmarker

Når gyllen udbringes tidligt og lige efter slæt, er henfaldet af bakterier tilstrækkeligt til, at risikoen for smitte med ensilage er absolut minimal.

Figur 1. Gylle har en god næringsstofsammensætning til græsmarken. (Foto: Annette Vestergaard, VFL 2013).

[Til top](#)

Nedfældning eller slangeudlægning?

Sol, varme og tørke reducerer effektivt smitstoffets levedygtighed, så selvom gyllen slangeudlægges på græsset, nedbrydes smitstoffet som regel hurtigt. Ved nedfældning beskyttes smitstof mod vejrliget, men det er til gengæld udsat for konkurrence fra jordens mikroorganismer og er i mindre grad i kontakt med de grønne plantedele. Der er således ikke en entydig foretrukken udbringningsteknik.

[Til top](#)

Gode råd ved håndteringen

- Undgå spild og overløb af gylle under påfyldning
- Undgå at køre ad adgangsveje til stalde og beboelse
- Gylle bør ikke udbringes tæt på naboejendommens stalde
- Gylle må ikke udbringes, hvor der er risiko for afløb til vandløb
- Rengør pumpe og omrør før brug på anden ejendom
- Hold gyllevogn og omgivelser rene for gylle. Vask og rengør jævnlige udstyr.

[Til top](#)

Kort om smitterisiko via gylle for de mest aktuelle kvægsygdomme

De forskellige bakterier har meget forskellige levebetingelser, og der er dermed stor forskel på risikoen for smitte via gylle. De hyppigste smitsomme sygdomme hos kvæg er:

- Salmonella
- Mycoplasma
- Clostridie toxiner

Salmonellabakterier optræder en gang imellem i gødning fra dyr, der er smittet med sygdommen, og dermed også i gylle fra smittede besætninger. Salmonellabakterier er fhv. robuste over for miljøpåvirkninger og overlever derfor relativt længe i gylle ved lave temperaturer. De kan derfor genfindes efter op til 7-10 ugers lagring ved 5 grader. (Henfaldet af bakterierne går meget hurtigere ved højere temperaturer og sker næsten fuldstændigt inden for en uges tid ved 20 grader). Ved tidlig udbringning i koldt vejr er græsvæksten langsom, og der er lang tid mellem gylleudbringning og første slæt. Derved er henfaldet af smitstoffet stort, og smitte via græsset er næppe sandsynlig.

Mycoplasma er en bakterie uden cellevæg og er bl.a. derfor **mere** følsom for ændringer i miljøet end Salmonella. Smitte med Mycoplasma vil derfor i **meget begrænset omfang eller slet ikke** kunne ske via gylleforurenede afgrøder.

Clostridier kan danne meget robuste, inaktive stadier (sporer). Disse sporer er hårdføre og kan overleve i lang tid, selv under meget ufavorable betingelser. Clostridier er en konstant bestanddel af jordbundsfloraen og tarmfloraen hos både dyr og mennesker. Derfor kan Clostridier aldrig helt undgås. Clostridier danner giftstoffer under ganske særlige betingelser, herunder ved absolut fravær af ilt og omkring kropstemperaturen for varmblodede dyr. Disse stoffer kan give forgiftningstilstande hos enkelttyr efter optagelse af forurenede ensilage – men ikke ved kontakt med gylle eller gylleforurenede afgrøder.

Kilder

Pjecen "Smitte fra husdyrgødning – råd og fakta". Landbrugets Rådgivningscenter, Miljøgruppen, 2001

Rammer, C. (1996): Manure in grass silage production – Effects on silage fermentation and its hygienic quality. Agraria, SLU, Nr 2.

[Til top](#)